

Štev. 14

Leto 9

Izhaja dvakrat na mesec
Naročnina četrletno 12 dinarjev

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Miklošičeva c. (palača Del. zbor-
nice), kamor naj se tudi pošiljajo rokopisi.

NEODVISNO GLASILO ŽELEZNIČARJEV, UPOKOJENCEV IN TRANSPORTNEGA OSOBLJA

Dvajset let

Dne 28. julija 1914 — torej pred dvajsetimi leti — so posebne izdaje časopisov po vsem svetu objavile vojno napoved in isti dan so že grmele morilne salve topov in tisoči in tisoči so začeli medsebojno klanje, ki se je v najkrajšem času razvilo v največjo svetovno morijo, v kateri so se milijoni medsebojno morili, v kateri so milijoni žrtvovali svoje življenje za »vero, dom cesarja«. Štiri in pol leta je trajala svetovna morija, so umirali in stradali milijoni, milijoni so postali invalidi brez vsake oskrbe, milijoni so izgubili zadnje premoženje.

Med tem, ko je na fronti vladala medsebojna morija, je za fronto in v raznih večjih centrih praznoval orgije velekaptala, ki je služil, kakor še nikdar preje.

Pred dvajsetimi leti se je pričela imperialistična svetovna vojna, danes po dvajsetih letih stoji ves svet v znaku kapitalistične svetovne krize. Svetovna morija in obubožanost najširših ljudskih mas so pravi znaki kapitalizma naše dobe. Kakor je kapitalizem, sledeč svojim principom, pahnil ves svet v svetovno vojno, tako je sedaj vse človeštvo pahnil v svetovno gospodarsko krizo, ki je danes zavzela vse, zmagovalce in premagance, industrijske in agrarne države.

Ob dvajsetletnici začetka svetovne vojne je izdala mednarodna strokovna zveza skupno s socialistično delavsko internacionalo proglas na delavski razred vsega sveta, iz katerega posnemamo najvažnejše odstavke:

Delavci vseh dežel!

Pred vsem svetom obtožuje delavski razred kapitalizem, da je odgovoren za svetovno vojno in za svetovno krizo. Kdor hoče mir, delo in kruh za vse, se mora pridružiti delavstvu in se boriti za uničenje sedanjega kapitalističnega sistema!

Cepprav v kapitalističnem družabnem redu ne more obstojati pot, ki bi peljala iz gospodarske krize in preprečila nove krize, je vendar internacionalna organizacija proletarijata pokazala možnosti, kako bi se dalo olajšati vsaj najhujše gorje množic. Delavstvo je podčrtalo potrebo mednarodnega sodelovanja vseh držav, sporazum vseh vlad, da bi se z enotnimi ukrepi omogočilo tako gospodarsko in politično stanje, v katerem bi se edino moglo odstraniti posledice krize.

Kapitalizem je šel doslej popolnoma drugo pot. Mesto gospodarskega sodelovanja je provociral gospodarski nacionalizem v najbolj divjih oblikah. Mesto političnih sporazumov je povzročil vojno na daljnem vzhodu,

obračunavanja v Južni Ameriki in novo oboroževanje vseh držav!

Pred vsem svetom obtožuje delavski razred kapitalističen sistem, ki hoče povzročiti samo nadaljne krize, nadaljno oboroževanje, da je nesposoben, da bi z mednarodnim sporazumom omogočil sodelovanje vseh držav in odpravil krizo.

Razorožitvene konference pri Društvu narodov so doslej končale brez vsakih sklepov in imele za posledico le pojačanje oboroževanj v posameznih državah. Mednarodne delavske organizacije so stalno potom akcij in tudi na razorožitveni konferenci sami zastopali zahtevo, da se morajo svečane razorožitvene obveze mirovnih pogodb končno izpolniti in vzpostaviti enakopravnost med zmagovalci in premaganci s splošno razorožitvijo. Vse zahteve so bile zaman, ker so interesi vladujočega kapitala drugačni.

V času, ko so v Ženevi zborovali o razorožitvi, je japonski imperializem nemoteno prodiral v Kitajsko, skušal provocirati spor s Sovjetsko Rusijo. Kasneje je v Nemčiji zavladal fašizem ter so nemški junckerji in aktivni generali prevzeli oblast v roke. Med tem, ko so v Ženevi italijanski delegati nastopali za čim najširšo razorožitev, je podvzemal v Italiji fašizem, ki je zaslužil italijanski proletarijat, nove duševne in materijalne ukrepe za vojno!

Pred vsem svetom nosi odgovornost kapitalizem in njegovi fašistični pomagači, da so propadle nade na trajen svetovni mir in da se pripravljala nova svetovna morija.

Ob dvajsetletnici izbruha svetovne vojne prevzemajo internacionalne organizacije proletarijata na se glavno nalogo, da bodo vse svoje moči in vsa svoja bojovna sredstva porabili za preprečitev nove vojne.

Delavci vseh dežel!

Kapitalistični svet je v najtežji krizi. Čim bolj se boji upravičene jeze delavstva, toliko bolj se poslužuje najbolj brutalne sile in fašizma, da pritiska delavstvo k tlom.

Ob dvajsetletnici svetovne vojne kliče mednarodna strokovna zveza proletarijata vsega sveta, da se mora zavedati zgodovinskega pomena današnjega časa in da se mora pripraviti za odločilni boj,

za boj proti kapitalizmu, ki je odgovoren za svetovno vojno in krizo,

za boj proti fašizmu, ki pomeni vojno in suženjstvo,

za boj za svobodo, mir in zaposlitev,

za boj za socialistični družabni red.

Spomini južnoželezničarja

Dne 31. avgusta bo 11 let, kar so se pojavili na vseh postajah, kurilnicah in delavnicah in povsod po progi ogromni »Proglasi vsemu osebju ljubljanskega obratnega ravnateljstva južne železnice«, ki so z debelimi črkami objavili prevzem vseh prog južne železnice, kakor tudi lokalnih in privatnih, ki jih je južna železnica eksploatirala, pod državno upravo. S prevzemom južne železnice je bilo objavljeno, da se bo zamoglo čimprej ukiniti militarizacijo onih železničarjev, ki so leta 1920 štrajkali.

Iz navedenega proglasa posnemamo samo mal izvleček:

»Na podlagi navedenih odlokov Ministrskega sveta bo ostalo vse osebje (tudi

profesionisti in ostali železniški delavci), ki je bilo na dan prevzema južne železnice v službi (bodisi na obratnem ravnateljstvu, ali pa na progi po postajah, sekcijah, kurilnicah, delavnicah in ostalih službenih edinicah, bodisi na dopustu ali je bilo v bolnišnem staležu), ako bo lojalno in vestno vršilo svojo službo, na svojih dosedanjih službenih mestih.

a ker z današnjim dnevom postane državno osebje, bo zadobilo tudi vse nove pravice in vse nove prejemke in materijalne koristi, ki jih nudi novi zakon o državnem prometnem osebju.

Zelo pomemben je današnji dan in neizmerne so koristi za bodočnost železniških uslužbencev in njihovih družin na podzavljanih progah. Vse osebje na teh progah, a posebno Slovenci, ki tvorijo največji del izvežbanežga, preiskušenežga in porabljenega

osebja, se morajo čutiti srečne in zadovoljne, ker so v svoji domovini, v svoji svobodni kraljevini doživeli, da so te doslej privatne železnice postale nacionalne, postale državne. S tem, da bodo vršili službo na teh železnicah, bodo služili sebi, svojem Kralju, svoji domovini. Prepričan sem, da boste vsi železničarji pravilno razumeli velik pomen prevzema teh prog iz tuje privatne uprave v našo državno in da boste vsi dali vse iz sebe, da boste vršili določeno vam službo lojalno, vestno in točno po predpisih. S tem boste največ doprinesli k zboljšanju gospodarstva, trgovine, obrti, industrije ter splošnega narodnega blagostanja. V tem zboljšanju pa naj tudi železniško osebje vidi za se in svoje družine boljše dneve in materijelno preskrbo!

Str. Pov. br. 3

31. avgusta 1923 v Beogradu.

Minister saobraćaja

Dr. V. Janković, l. r.

Tuja uprava južne železnice, ki nas je predajala obenem z materijalom in inventarjem ter celotnim voznim parkom, je le smatrala za potrebno, da pri pogajanjih v Rimu k slavnemu čl. 17 rimskega akorda izrazi svojo bojazen ter podčrta želje osebja:

»V razumljivi skrbi za svojo bodočnost je osebje južne železnice pri svojih ravnateljstvih, kakor tudi pri generalnem ravnateljstvu nujno zaprosilo, da bi zamoglo predložiti svoje želje rimski konferenci. Družba smatra za svojo dolžnost, da predloži konferenci te želje onega osebja, ki je skozi dolgo vrsto let ne samo za interese družbe, marveč tudi celotne javnosti vedno zvesto služilo in je naredilo, kar je bilo mogoče, da je tudi v najtežjih časih v redu vzdržalo promet.

Imamo novega prometnega ministra

Dne 10. julija je bil podpisan ukaz, s katerim je razrešen dolžnosti prometni minister general Svetislav Milosavljević in stavljen na razpoložnje.

Istočasno pa je bil imenovan za prometnega ministra Ing. Ognjen Kuzmanović, ki je bil doslej tehnični direktor beograjske mestne občine.

Novi železniški minister je bil v železniški službi v času od l. 1904 do l. 1911, na kar je vršil privatno prakso ter se je po prevratu l. 1919 zopet posvetil železniški službi in je služboval pri beograjski železniški direkciji, kjer je zasedel mesto načelnika direkcije. L. 1923 je postal direktor direkcije za gradbo železnic in

Visoke države, ki so sklepale rimski sporazum, so določile poseben komite, ki je na seji dne 10. marca 1923 imel sklepati o »Osebnih, pokojninskih zadevah

Ta komite je soglasno predložil plenarni seji, da naj zavzame sledeče stališče k zahtevam osebja:

»V rimskem sporazumu je temeljno načelo, da zadobi osebje, ki preide v državno službo, vse pravice, ki pripadajo osebju državnih železnic. Ne more se pa priznati vseh pravic prejšnjega režima (južne železnice) istočasno s pravicami nove uprave. Kljub temu pa se je poskušalo najti način, da bi se v akordu priznalo celo nekatere pravice, ki jih je osebje imelo pri družbi južne železnice. Poleg tega se ugotavlja, da bodo nove uprave posamezne konkretne želje v tem pravcu blagohotno razmotrivale, v kolikor bo to združljivo z veljavnimi državnimi predpisi.

Enajsto leto teče od dneva prevzema in stari južno-železničarji se spominjamo na čase pred prevzemom

Kje so naši avtonomni bolniški fond?

Kje so naše personalne komisije?

Kje so naši pokojninski in provizijski zavodi?

Bliža se 11. obletnica podržavljenja južne železnice in za to dan kličemo vsem odločujočim v spomin besede proglasa, ki je bil izdan po sklepu Ministrskega sveta ter želimo, da se za 11. obletnico te besede dejansko izvedejo.

Nevzdržen položaj delavstva

Leta in leta, od kar je veljal začasni pravilnik za delavce, so dobivale železničarske organizacije na odločujočih mestih zagotovila, kako se bo delavsko vprašanje definitivno uredilo z novim delavskim pravilnikom, ki bo na podlagi v zadnjih letih dobljenih izkušenj izednačil vse različne predpise ter zagarantiral osebju potrebni eksistenčni minimum, starostno in nezgodno zavarovanje ter ostale socialne pridobitve, ki so jih v teku časa pridobili ostali delavci.

Pravilnik za pravilnikom je izšel, vendar ne eden in ne drugi ni stanje delavstva izboljšal, ni definitivno uredil pravic in službenega razmerja osebja, marveč pravilniki so bili vedno bolj nejasni in nejasnost pravilnikov se je tolmačila v škodo osebja. Samo starejši delavci se spominjajo še onih časov, ko je veljalo načelo, da se ima vsaka dvoumna odredba tolmačiti v prilog osebju in ko je veljalo načelo, da je delavec enakopraven vsakemu nastavljenju in ko je delavec imel pravico soodločanja in

soupravljanja v vseh socialnih institucijah.

Popolnoma drugačne so razmere danes. Če podčrtamo le par važnih ustanov, ki so jih imeli delavci že pred desetletji, potem ugotovimo veliko nazadovanje.

Pred dvajsetimi leti so še obstojali avtonomni provizijski fond, ki so bili dobro fundirani ter so nudili delavcem primerno preskrbo za starost, delavci so imeli odločujočo besedo v bolniškem fondu, imeli so dobro izgrajen zaupniški aparat, imeli so popolno svobodo koalicijske, ki so si jo seveda priborili s težkimi boji. Njihovi prejemki so kolikor toliko odgovarjali njihovim potrebam za življenje, uživali so na železnici stalnost, dobili so odrejeni jim letni dopust, dobivali so celo premije in delovne obleke.

In danes? Delavski pravilnik pač predvideva možnost napredovanja po službenih letih, predvideva stalnost na podlagi predlogov načelnikov, predvideva vrste delavske zaupnike, predvideva volitve de-

